

Nr 85

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1962:270) om äganderättsutredning, lagfart och sammanläggning av fastigheter i vissa fall jämte motion i ämnet.

Genom en den 16 oktober 1970 dagtecknad proposition, nr 161, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1962:270) om äganderättsutredning, lagfart och sammanläggning av fastigheter i vissa fall.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i 1962 års lag om äganderättsutredning, lagfart och sammanläggning av fastigheter i vissa fall som syftar till att underlätta och effektivisera verksamheten för sanering av oklara äganderätts- och lagfartsförhållanden. Den nuvarande bestämmelsen att beslut om lagens tillämpning skall fattas av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall ersätts med föreskrifter som innebär att det i princip överlämnas åt överlantmätaren att förordna om äganderättsutredning. F. n. behövs alltid minst två sammanträden med sakägarna. Enligt förslaget kommer en förrättning i vissa fall att kunna handläggas vid ett enda sammanträde. Slutligen framläggs förslag om möjlighet för förrättningsmannen att förordna att inteckning som besväras endast viss del av ägolott efter förrättningen skall besvara hela ägolotten.

Lagförslaget

Det vid propositionen fogade lagförslaget har följande lydelse.

Förslag
till
Lag
om ändring i lagen (1962:270) om äganderättsutredning, lagfart
och sammanläggning av fastigheter i vissa fall

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1962:270) om äganderättsutredning, lagfart och sammanläggning av fastigheter i vissa fall¹
dels att 1, 2 och 7 §§ skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 8 a §, av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.²

Beträffande område där äganderätten till fastigheter är oviss må *Konungen*, om det från allmän och enskild synpunkt är av väsentlig betydelse att ovissheten undanröjes samt åtgärder härför lämpligen böra vidtagas i ett sammanhang, *förordna* att äganderättsutredning skall ske enligt bestämmelserna i denna lag.

Beträffande område där äganderätten till fastigheter är oviss må *förordnas* att äganderättsutredning skall ske enligt bestämmelserna i denna lag, om det från allmän och enskild synpunkt är av väsentlig betydelse att ovissheten undanröjes samt åtgärder härför lämpligen böra vidtagas i ett sammanhang.

Förordnande om äganderättsutredning må — — — sakna lagfart.

Förordnande om äganderättsutredning meddelas av överlantmätaren efter samråd med inskrivningsdomaren och övriga myndigheter vilkas hörande kan vara av betydelse för ärendets avgörande. Framkomma härvid skilda uppfattningar eller är ärendet av annan anledning svårbedömt, skall det dock överlämnas till lantmäteristyrelsen för avgörande.

2 §.

Äganderättsutredning sker vid för rättning. *Förrättningsman förordnas av lantmäteristyrelsen. Härtill utses*

Äganderättsutredning sker vid för rättning. *Förrättningen verkställs, i fråga om område där fastighetsre-*

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1963:122.

² Senaste lydelse 1963:122.

(Nuvarande lydelse)

lantmätare eller annan som äger erforderlig kunskap och erfarenhet samt jämväl i övrigt är lämplig för uppdraget.

(Föreslagen lydelse)

gister för stad skall föras, av den som på grund av tjänst eller förordnande är behörig att där förrätta avstyckningar och i annat fall av distriktslantmätaren. Lantmäteristyrelsen får förordna annan lämplig person att vara förrättningsman.

Vad enligt — — — — — beträffande förrättningen.

7 §.

Förrättningsmannen skall — — — — — för äganderättsutredningen.

Härefter skall — — — — — sin talan.

Med alla kända sakägares medgivande får vad som föreskrives i första och andra styckena fullgöras redan vid första sammanträdet.

8 a §.

Besväras endast viss del av ägolott av beviljade eller sökta inteckningar, äger förrättningsmannen förordna, att med ägolottens upptagande i äganderättsförteckningen skall följa samma verkan som om den av inteckningar besvärade delen av ägolotten och återstoden därav utgjort fastigheter, vilka sammanlagts enligt lagen (1926: 336) om sammanläggning av fastigheter å landet. För sådant förordnande kräves medgivande av den som enligt äganderättsförteckningen är ägare till ägolotten.

Om förordnande enligt första stycket skall anteckning göras i intecknings- eller fastighetsboken å inskrivningsdag som avses i 13 § tredje stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

Motionsyrkande

Utskottet har i samband med propositionen behandlat följande i anledning av densamma väckt motion, nämligen motionen II: 1522 av herr *Lundberg*, vari hemställes

”att riksdagen måtte besluta att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 161”.

Som huvudskäl för avslagsyrkandet anger motionären att det icke bör överlämnas åt överlantmätnarna att förordna om äganderättsutredning.

Beträffande innehållet i övrigt i motionen hänvisar utskottet till den tryckta motionen II: 1522.

Inledning

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anför i propositionen inledningsvis följande.

Äganderätten till fastigheter är oklar i betydande omfattning i olika delar av vårt land, framför allt i Kopparbergs län. Oklarheterna har ofta sin grund i sämjedelningar eller andra privata jorddelningsåtgärder som har brutit sambandet mellan den officiella fastighetsindelningen och den civilrättsliga uppdelningen av fastigheterna. Där sådana uppdelningar har förekommit i större omfattning är det vidare vanligt att ägarna till fastighetsdelarna helt eller delvis saknar lagfart på sina innehav. Det finns områden där avsaknaden av lagfart utgör ett lika stort problem som oklarheten beträffande äganderätten.

Bland de olägenheter som oklarheter och brister av nyss nämnt slag framkallar kan till en början nämnas att de starkt försvårar all normal fastighetsbildningsverksamhet. De medför härigenom ett allvarligt hinder för rationaliseringssträvanden inom jord- och skogsbruk. Motsvarande effekt blir märkbar när fråga uppkommer om markens ändamålsenliga utnyttjande för tätortsnärningar eller bebyggelse i övrigt. Detsamma kan gälla kommunala ansträngningar att skapa behövliga markreserver för framtida bostadsbyggande. Svårigheter och olägenheter av nu nämnda eller liknande slag drabbar inte bara allmänna intressen utan är i de flesta fall mycket kännbara även för berörda enskilda markägare.

Gällande rätt m. m.

Utskottet hänvisar till propositionen s. 5—7.

Framställning från lantmäteristyrelsen m. m.

Utskottet hänvisar till propositionen s. 7—8.

Departementschefen

Inledning. Från såväl allmän som enskild synpunkt är det av väsentlig betydelse att alla möjligheter att påskynda och effektivisera äganderättsutredningsverksamheten blir utnyttjade. Mot bakgrund härav har det länge stått klart att den översyn av ÄUL som föranleds av fastighetsbildningslagens ikraftträdande bör få en omfattning som sträcker sig längre än till en rent teknisk anpassning till den nya lagstiftningen. Detta följdlagstiftningsärende förbereds f. n. inom justitiedepartementet och jag räknar med att en promemoria i ämnet skall kunna sändas ut på remiss i början av nästa år. Jag är emellertid medveten om att mängden av lagstiftningsreformer på fastighetsrättens område som skall genomföras den 1 januari 1972 skapar särskilda problem. Det är därför angeläget att tillvarata alla möjligheter att minska övergångssvårigheterna genom förberedande åtgärder av skilda slag. Hit hör bl. a. sådana saneringar av fastighetsförhållandena som kan komma till stånd genom legaliseringar och äganderättsutredningar. Mot denna bakgrund är det otillfredsställande att gällande regler leder till att tids- och kostnadskrävande utredningsarbeten i vissa fastighetsbildningsärenden inte kan utnyttjas i den utsträckning och med de resultat som framstår som önskvärda. Jag delar därför lantmäteristyrelsens uppfattning att det finns anledning att redan nu överväga partiella reformer i syfte att undanröja de svårigheter som möter i sådana sammanhang.

Förordnande om äganderättsutredning. Ett väsentligt hinder mot ett smidigt utnyttjande av äganderättsutredningsinstitutet ligger enligt lantmäteristyrelsen i föreskriften att Kungl. Maj:t skall förordna om tillämpning av lagen i varje särskilt fall. Som skäl för en sådan ordning hänvisades vid ÄUL:s tillkomst till äganderättsutredningarnas primära betydelse för inskrivningsverksamheten inom domsagorna, till åtgärdernas extraordinära natur samt till frågornas samband med personalresurserna.

ÄUL har nu varit i kraft under så lång tid och tillämpats i sådan omfattning att hittills vunna erfarenheter från lagens tillämpning bör kunna tillmätas stor betydelse. Det har från skilda håll och i olika sammanhang, bl. a. vid legaliseringslagens tillkomst, konstaterats att dessa erfarenheter är synnerligen goda. Besvär mot avslutade förrättningar har anförts endast i ett fåtal fall och har utan undantag gällt enstaka ägolotter. Osäkerhet beträffande det vid sin tillkomst som extraordinärt betecknade institutets an-

vändbarhet och tillförlitlighet från rättssäkerhetssynpunkt torde sålunda inte längre utgöra något självständigt motiv för att rätten att besluta om tillämpning av lagen förbehålls Kungl. Maj:t.

För den underrätt som berörs av en äganderättsutredning kan det tillfälligt uppstå en ökad arbetsbelastning på grund av den verkan som äganderättsutredningen har i fråga om lagfarter och sammanläggningar. Under lagens hittillsvarande tillämpning har det vidare visat sig att det arbete som i samband med förrättningarna läggs ned på sanering av inteckningsförhållandena har fått betydligt större omfattning än som förutsattes vid lagens tillkomst. Därvid gjorda antaganden om att inteckningar i den fasta egendom som kunde bli föremål för äganderättsutredningar skulle förekomma endast i ringa utsträckning har nämligen på sina håll visat sig alltför optimistiska.

För den typ av äganderättsutredningar som det nu närmast är fråga om, nämligen förrättningar av så jämförelsevis begränsad omfattning att de kan handläggas av fastighetsbildningsmyndigheterna inom ramen för deras ordinarie verksamhet och personalresurser, torde den av förrättningsverksamheten ökade tillströmningen av lagfarts- och sammanläggningsärenden inte få nämnvärd betydelse. Detsamma kan sägas om det arbete som en eventuell sanering av inteckningar medför. Vidare kan framhållas att äganderättsutredningarna på längre sikt är ägnade att väsentligt underlätta arbetet för både domstolarna och fastighetsbildningsmyndigheterna. Riskerna för tillfälliga svårigheter av skilda slag bör därför inte åberopas som något avgörande motiv för att begränsa äganderättsutredningsverksamhetens omfattning. Arbetsbelastningen kan f. ö. i regel förutses i god tid, vilket gör det möjligt att vidta erforderliga förberedelser för att möta den.

Mot bakgrund av vad sålunda anförts har jag efter samråd med chefen för civildepartementet funnit att det inte längre finns tillräckliga skäl för att frågor om tillämpning av ÄUL skall vara beroende av Kungl. Maj:ts prövning. I likhet med lantmäteristyrelsen anser jag att det i princip bör överlämnas till överlantmätaren att besluta i sådana frågor. Med hänsyn till äganderättsutredningarnas samband med och betydelse för inskrivningsväsendet bör dock samråd alltid ske med inskrivningsdomaren. I första hand skall samrådet naturligtvis gälla frågan om de i lagen uppställda allmänna villkoren för dess tillämpning är uppfyllda. I samband härmed bör bl. a. undersökas om föreliggande oklarheter beträffande äganderätten eller brister i lagfartshänseende med större fördel kan avhjälpas genom andra till buds stående medel, t. ex. legalisering och, efter den 1 januari 1972, lagfarts-sammanträde. Samrådet bör emellertid även avse frågan om vilket område som ett förordnande skall omfatta. Om det kan antas att kommunala myndigheter, lantbruksnämnden eller andra lokala organ har intresse av att yttra sig i ärendet, bör överlantmätaren samråda även med dem. När det uppkommer fråga om att meddela förordnande för ett större område eller när

det av annan anledning kan antas att förrättningen inte kan handläggas inom ramen för den ordinarie fastighetsbildningsverksamhetens resurser, föreligger givetvis behov av nära kontakt även med lantmäteristyrelsen. I sådana fall torde även de synpunkter i prioriteringshänseende som inskrivningsdomaren och andra myndigheter kan framföra bli till ledning för överlantmätarens ställningstagande.

Framkommer skilda uppfattningar beträffande lagens tillämplighet eller lämpligheten av att anordna en äganderättsutredning eller rörande det ifrågasatta förordnandets räckvidd, bör ärendet hänskjutas till lantmäteristyrelsen för avgörande. Överlantmätaren bör emellertid ha möjlighet att även i andra fall överlämna ärendet till styrelsens prövning, exempelvis därför att det innefattar någon principiell fråga eller av annan anledning är svårbedömt. En sådan ordning synes mig främja en enhetlig rättstillämpning och kan tänkas vara av särskilt värde när fråga uppkommer om att meddela förordnande i län där tidigare erfarenheter från lagens tillämpning saknas eller är begränsade. Lantmäteristyrelsen har givetvis över huvud taget anledning att med uppmärksamhet följa rättstillämpningen på området. Detta beror inte bara på äganderättsutredningsinstitutets extraordinära karaktär. En vidgad användning av ÄUL på förhållandevis små objekt torde nämligen ytterligare öka betydelsen av att rättssäkerhetssynpunkterna blir tillbörligt beaktade.

Förrättningsman. Enligt 2 § ÄUL förordnas förrättningsman av lantmäteristyrelsen för varje särskilt fall. Enligt styrelsens förslag skall denna föreskrift upphävas och ersättas med bestämmelser motsvarande 3 § legaliseringslagen.

När det gäller situationer av den typ som utgör det huvudsakliga motivet för att frågan om ändringar i ÄUL tas upp nu, nämligen fall där fråga om äganderättsutredning aktualiseras i samband med en fastighetsbildningsförrättning, framstår det givetvis i regel som den lämpligaste ordningen att båda förrättingarna handläggs av samme förrättningsman. Förrättning enligt legaliseringslagen skall enligt huvudregeln i 3 § andra stycket i stad eller i ort på landet, där fastighetsregister såsom för stad skall föras, verkställas av den som på grund av tjänst eller förordnande är behörig att förrätta avstyckningar och i övriga fall av distriktslantmätaren. Därutöver gäller att lantmäteristyrelsen får förordna annan lämplig person att vara förrättningsman.

Jag delar lantmäteristyrelsens uppfattning att det är lämpligt att nu ändra 2 § första stycket ÄUL i överensstämmelse med nyss återgivna bestämmelser i legaliseringslagen.

Kungörelse och kallelser. -----

Hithörande frågor bör övervägas ytterligare i samband med den större översyn av ÄUL som skall ske inför fastighetsbildningslagens ikraftträdande.

Begränsning av antalet sammanträden. Enligt 6 § ÄUL skall förrättningsmannen vid första sammanträdet redogöra för förrättningens omfattning och ändamål samt ge sakägarna tillfälle att ta del av fastighetsregisterutdrag och upprättade sammanställningar över lagfarts- och inteckningsförhållanden. Han skall därefter förelägga sakägarna att inom viss tid, minst en månad, anmäla sina äganderättsanspråk samt förete handlingar och meddela upplysningar angående hävdeförhållanden m. m. som kan vara av betydelse för äganderättsutredningen. Sedan förrättningsmannen klarlagt innebörden av anmälda äganderättsanspråk samt upprättat en sammanställning över anspråken och vad som i övrigt är av betydelse för utredningen skall han hålla nytt sammanträde med sakägarna (7 §). Vid detta sammanträde skall sakägarna få ta del av förrättningsmannens sammanställning. När så behövs, t. ex. därför att flera sakägare har framställt konkurrerande anspråk, skall förrättningsmannen redogöra för den förebragta utredningen. Innan förrättningsmannen ingår på den prövning, vars resultat skall redovisas i äganderättsförteckningen, skall sakägarna ges tillfälle att slutföra sin talan.

Lantmäteristyrelsen anför i anslutning till dessa bestämmelser följande.

För det fall egentlig tveksamhet om äganderätten inte föreligger och klarhet i förekommande frågor kan nås vid första sammanträdet, synes undantagsmöjlighet böra öppnas från regeln att tid för anmälan om äganderättsanspråk på minst en månad skall beredas sakägarna. Situationen torde ofta vara den, att utredningen i samarbete med markägarna drivits mycket långt redan innan tillämpningen av ÄUL aktualiseras och att det i själva verket endast är fråga om att konfirmera utredningsresultatet. Om samtliga sakägare är närvarande vid första sammanträdet, synes enighet om att nytt sammanträde inte erfordras utgöra tillräcklig säkerhet mot missbruk.

Jag delar lantmäteristyrelsens uppfattning att de obligatoriska bestämmelserna om föreläggande i 6 § och om nytt sammanträde i 7 § i vissa fall kan vara ägnade att göra en äganderättsutredning mera tids- och kostnadskrävande än som fordras av hänsyn till kravet på rättssäkerhet. Den ökning av möjligheterna för eventuella okända sakägare att få vetskap om en pågående förrättning som ett mera utdragat förrättningsförfarande kan innebära är av så ringa praktisk betydelse att den bör kunna lämnas därhän. Samtidigt är det i hög grad angeläget att tillvarata de möjligheter till besparingar som kan finnas vid äganderättsutredningar som handläggs i anslutning till fastighetsbildningsförrättningar, särskilt som det i sådana fall i allmänhet torde vara fråga om ett jämförelsevis begränsat antal sakägare.

Mot bakgrund av dessa överväganden anser jag att förrättningsmannen bör få möjlighet att, om alla kända sakägare medger det, avstå från att meddela föreläggande enligt 6 § och hålla nytt sammanträde enligt 7 § samt i stället slutföra förrättningen redan vid första sammanträdet.

Inteckningsåtgärder. Till lantmäteristyrelsens framställning har fogats avskrift av en till styrelsen i november 1967 avgiven redogörelse från en särskild arbetsgrupp som utsetts vid överläggningar mellan representanter för justitiedepartementet och styrelsen samt vissa inskrivningsdomare och förrättningsmän och som har haft till uppgift att jämföra de av styrelsen utarbetade tillämpningsföreskrifterna till ÄUL med de erfarenheter som vunnits vid lagens tillämpning. Arbetsgruppen behandlar i sin redogörelse bl. a. frågan om åtgärder beträffande inteckningar. Efter att ha konstaterat att det vid lagens tillkomst förutsattes att förrättningsmannens befattning med inteckningar skulle vara mycket begränsad anför arbetsgruppen följande.

Vid tillämpningen hittills av ÄUL har det enligt arbetsgruppens åsikt visat sig svårt för förrättningsmännen att begränsa sin befattning med inteckningar i den utsträckning som åsyftades vid lagens tillkomst. Skälen härtill torde vara flera. Sålunda har i många fall tvekan uppstått i vilken utsträckning det varit behövt att utreda inteckningsförhållandena för att kunna upprätta en äganderättsförteckning som inte länder inteckningshavare till skada (jfr 8 § st. 2 andra punkten). Ovissheten i detta hänseende har i vissa fall föranlett förrättningsmännen att ta initiativ till en mycket långtgående inteckningssanering. Ett annat skäl har varit följande. Det ter sig naturligt att betrakta äganderättsutredningsförrättningen och myndigheternas fortsatta behandling av förrättningsresultatet för att uppnå en önskvärd, fullständig sanering av inskrivningsförhållandena som en sammanhängande arbetsuppgift. Förrättningsmännen har utifrån ett sådant synsätt haft svårt att undandra sig vissa arbetsuppgifter vilka visserligen saknat nämnvärd betydelse för äganderättsförteckningens upprättande men spelat stor roll för den fortsatta handläggningen av frågan och kunnat utföras av förrättningsmännen med mindre arbetsinsats än om arbetsuppgiften fått anstå till en senare tidpunkt. Särskilt har detta gällt fastigheter, som enligt förrättningsmannens förslag skall sammanläggas. Förrättningsmännens befattning med inteckningarna har i hög grad underlättat det fortsatta förfarandet. Detta gäller särskilt inskrivningsdomarens och ägodelningsrättens handläggning. Å andra sidan har denna aktivitet från förrättningsmännens sida verkat tyngande på själva förrättningen.

Mot bakgrund av vad sålunda anförts konstaterar arbetsgruppen att det är önskvärt att en förrättning som regel medför inte endast att lagfart meddelas på de äganderättsliga enheterna utan även att befintliga inteckningar i största utsträckning knyts till dessa. Lantmäteristyrelsen har i sin skrivelse gjort uttalanden som visar att styrelsen ansluter sig till dessa synpunkter.

De av lantmäteristyrelsen och arbetsgruppen sålunda aktualiserade problemen och reformförslagen har enligt min mening så stor praktisk bety-

delse för både förrättningsverksamheten och inskrivningsväsendet att hit hörande frågor i hela sin vidd bör tas upp till närmare övervägande i samband med den översyn av ÄUL som blir aktuell inför fastighetsbildningslagens ikraftträdande. Även en partiell reform synes emellertid kunna leda till betydande förenklingar och arbetsbesparingar för berörda sakägare och myndigheter. Jag anser det därför motiverat att redan nu ta upp frågan om vissa ändringar i gällande regler.

I fall då fast egendom som berörs av en äganderättsutredning besväras av beviljade eller sökta inteckningar, har det under förrättningarna ofta visat sig att dessa gravationer belastar endast viss kvotdel av ett ägoinnehav. Detta kan bero på flera orsaker. Det kan tänkas att den nuvarande innehavaren och hans fångesmän aldrig brytt sig om att söka lagfart på mer än en andel av sina innehav inom visst hemman eller att de helt enkelt saknat tillräckligt underlag för en mera omfattande lagfartsansökan. En annan förklaring kan vara att det aktuella ägoinnehavet tidigare motsvarat flera sämjelotter och att inteckning sökts i någon av dessa. Enligt rådande uppfattning medför en förening av flera sämjelotter i en ägares hand att sämjedelningen anses upphävd såvitt avser dessa lotter. I sådana fall är det f. ö. efter en tid i allmänhet omöjligt att över huvud taget fastställa hur delningen har varit beskaffad. Från inteckningshavarens synpunkt torde resultatet bli det samma som när ägarna av en sämjedelad fastighet avtalar om återgång av sämjedelningen, dvs. att objektet för inteckningen inte längre utgörs av ett visst bestämt område, sämjelotten, utan av en andel i hela fastigheten.

I samband med förrättningar enligt ÄUL har det av skäl som arbetsgruppen redovisat i många fall ansetts påkallat att vidta sådana åtgärder beträffande inteckningar av nu åsyftat slag att dessa efter förrättningen besväras hela den i äganderättsförteckningen redovisade ägolotten. De tillvägagångssätt som därvid kommer i fråga är dödning i förening med nyinteckning eller inteckning till ytterligare säkerhet. Särskilt angelägna har ifrågavarande åtgärder framstått då inteckningarna gällt nyttjanderätt eller servitut.

Det arbete som under förrättningarnas gång läggs ned på att förbereda och genomföra nu nämnda inskrivningsåtgärder kan vara mycket omfattande. Den största bördan åvilar i allmänhet förrättningsmannen. Efter den grundläggande utredningen av lagfarts- och inteckningsförhållandena blir det nämligen ofta aktuellt för honom att praktiskt medverka även genom efterforskningar om aktuella innehav, kontakter med samt information och rådgivning till alla berörda sakägare och rättsinnehavare samt inte sällan hjälp med upprättande av erforderliga handlingar. För att nämnda åtgärder sedan skall leda till önskat resultat utan onödig tidsspilla eller komplikationer krävs givetvis ett betydande mått av samarbete och aktiva insatser från såväl sakägarnas som inskrivningsdomarens sida.

Avsikten med nu nämnda inteckningsåtgärder är att få till stånd samma effekt som om den intecknade delen av ägolotten hade utgjort en fastighet

som sammanlagts med en annan fastighet, dvs. att in-teckningen flyter ut att gälla i hela ägolotten. Det ligger därför nära till hands att låta förrättningsmannens beslut direkt medföra sådan verkan. Om man — vilket synes naturligt i detta sammanhang där det inte är fråga om att nå fram till en slutlig lösning av samtliga tänkbara situationer — begränsar sig till de fall då det inte finns beviljade eller sökta in-teckningar i mer än en av de andelar som ingår i ägolotten, kan en sådan ordning endast vara till fördel för berörda in-teckningshavare. För den händelse en eller flera in-teckningar ursprungligen besvärat eller ansetts besvära viss sämjelott torde åtgärden medföra ett vida bättre in-teckningsunderlag än det som kan ha funnits sedan sämjedelningen upphört att gälla. Teoretiskt sett är det endast fastighetsägaren som skulle kunna ha något att invända mot ett system som innebär att ifrågavarande "sammanläggningseffekt" inträder i och med att en delvis graverad ägolott tas upp i en vid förrättning enligt ÄUL upprättad äganderättsförteckning.

Mot bakgrund av dessa överväganden har jag kommit till den uppfattningen att förrättningsmannen i fall av nu åsyftat slag bör få behörighet att efter fastighetsägarens medgivande förordna att med ägolotts redovisning i äganderättsförteckningen skall följa samma verkan som om den av in-teckningen besvärade delen av ägolotten och återstoden därav hade utgjort fastigheter vilka sammanlagts enligt lagen (1926:336) om sammanläggning av fastigheter å landet.

Specialmotivering

Utskottet hänvisar till propositionen s. 16—17.

Lagrådsbehandling

Lagrådet har lämnat det dit remitterade förslaget till lagändring utan erinran.

Utskottet

På skäl som närmare framgår av den föregående redogörelsen föreslås i propositionen vissa ändringar i 1962 års lag om äganderättsutredning m. m., vilka syftar till att underlätta och effektivisera verksamheten för sanering av oklara äganderätts- och lagfartsförhållanden. Bl. a. ersätts den nuvarande bestämmelsen i 1 §, att Kungl. Maj:t skall förordna om äganderättsutredning, med föreskrifter som innebär att det i princip överlämnas åt överlantmätaren att göra detta.

I motionen II: 1522 av herr Lundberg yrkas avslag på propositionen. Som grund för yrkandet anger motionären främst att det icke kan vara rimligt att på överlantmätaren överlåta rätten att förordna om äganderättsutredning.

Utskottet vill framhålla att det är av vikt att fastighetsförhållandena i samband med de stora reformer på fastighetsrättens område, som är avsedda att genomföras den 1 januari 1972, i görlig mån saneras. Härvid torde äganderättsutredning vara ett verksamt instrument. Ett hinder mot ett smidigt utnyttjande av äganderättsutredningsinstitutet har emellertid varit att beslut om tillämpning av lagen skall fattas av Kungl. Maj:t. Ett överförande av beslutanderätten till överlantmätaren innebär enligt utskottets mening en klar förenkling av förfarandet. Utskottet delar departementschefens uppfattning att de skäl som tidigare anförts för att beslutanderätten skall ligga hos Kungl. Maj:t ej längre kan anses bärande. Utskottet tillstyrker därför den föreslagna ändringen. Inte heller i övrigt har utskottet något att erinra mot lagförslaget. Motionen bör således avslås.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motionen II: 1522 bifaller propositionen nr 161.

Stockholm den 24 november 1970

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Göran Karlsson (s), Svante Kristiansson (s), Knut Johansson (s), Ebbe Ohlsson (m), Erik Jansson (s), Ernulf (fp)*, Skårman (fp) och Ferdinand Nilsson (cp);

från andra kammaren: herrar Grebäck (cp), Svenning (s), Sundelin (s), Tobé (fp), Hedin (m), fröken Anderson (s), herrar Hammarberg (s) och Josefson i Arrie (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.